

Bakonyi István

Minőségi folytatás

(Dobozi Eszter: *Hószín átfut, sár fennakad*)

Három esztendővel ezelőtt, Dobozi Eszter válogatott kötetének (*Ahogy ő néz, ahogy ő lát*) méltatásakor többek között ezt írtam. „...A hetvenes évek vége óta jelenlevő költő már a pálya elején feltűnt meditatív-intellektuális hangjával, ami aztán később egyre sűrítettebb formában szólalt meg. Tudatosan épülő életműve ma már kortárs líránk egyik legegyszerűsebb teljesítménye...” Vállalom most is ezeket a szavakat, és örömmel teszem hozzá, hogy a hivatalos elismerés sem maradt el: a költő 2018-ban megkapta a Magyarország Babérkoszorúja díjat is.

És 2018-as verseskötete, a *Hószín átfut, sár fennakad* ugyancsak igazolja korábbi állításainkat. Sors- és emberformáló évek után van előttünk a legfrissebb költői termés. Lírai lenyomata a fogyó időnek. Egy olyan sokoldalú írástudó szép eredménye, aki otthonosan mozog a tudomány területén is. Újra elmondhatjuk, hogy Dobozi Eszter verseinek egyik fő értéke azok intellektuális jellege. Korábban is, most is láthatjuk műveiben, hogy fölfejt a lélek titkait, a mélyrétegeket. Valószínűleg ezzel is magyarázható, hogy vonzódik a keleti szellemiség felé, és mindez megmutatkozik például tankáiban, vagy éppen nagautáiban. Érdekes egyébként, hogy a huszadik-huszonegyedik században ez az irányultság igen csak fölerősödött a magyar költők világában, elég csak arra utalnunk, hogy a haiku-forma mennyire népszerű lírikusaink életműveiben.

Dobozi Eszter itt pl. a *Tankák* cím alatti kilenc ötsorosban megrázó apasíratóját tárja elénk, a visszafordíthatatlan folyamat miatt érzett fájdalmát és keserűségét fejezi ki. Drámai befejezése: „*még egyszer láttuk / Őt: élettelen is bölcs / volt az arc, a szem / zárva végérvényesen, / s már semmi sem ugyanaz*”. Az is különös ebben, hogy az ősi japán tanka ritkábban szól a halálról, gyakrabban az élet örömeiről. Költőnk ebben a kilenc műretekben viszont mesterien ötvözi a hagyományt a saját maga által megteremtett lírai világgal.

Másutt küzd a rossz erőkkal, többek között a sárkánnyal, a küklopsz-szerű szörnyeteggel, az agyatlan állattal. Az emberi létezését veszélyeztető erőkkal. Ezek az erők ember- és világméretűek korunkban (is). De hihetünk abban, hogy: „...*Nem győzheti le benned a fenyők, / harangok zúgását, nem ölheti / meg a dalt, szírmok esti énekét, / lombkoronák zizegését...*” (*Akárki, akármilyen is ő...*) Hit, erkölcsi erő, szeretet: ezek alapfogalmak itt. S miként Reményik Sándor híres *Béke* című versében, ő is belülről lel rá a békességre. Hiszen: „...*bent a hangszigetelt ablakok / mögött kikezdehetetlen a béke...*” Itt is, másutt is fölfigyelhetünk Dobozi Eszter költői nyelvének csiszoltságára, gyémántszerű tisztaságára. Mint ahogy nemcsak itt, de számtalanszor ez a békevágó árad soraiból. Így van ez pl. az *Episztola Buda Ferencnek* veretes szövegében is, legfőképpen a Radnóti Miklós eclogáira emlékeztető befejezésben: „...*Ám most el fog a félsz: lesz majd, aki érti e szókat? / Jön miutánunk még kor, mely kedvét leli bennük?*” Láthatjuk az antikvitásban gyökerező, kulturált versbeszéd és ritmika eredményeit is.

A *Teher, álom, ború* című, elégikus szépségű vers pedig egyfajta részösszegezés a valós és az élet folyamatát jelző útról. És a bizonyosságról: „...*Telünk // még messze, mint odafent a vár.*” Különös íze van e sornak a végső, azonos alakúságot is fölillantó szó segítségével. A táj, a teremtett világ sok-sok csodája is rabul ejti a költőt, és ezáltal lesz közös az olvasóval az élmény. Mint ahogy azt is átélhetjük, ahogy két ember, a két társ meghitt kapcsolatát élénk tárja, az „*egymás terhét viselők*” szép harmóniájában. (*Milyen földrészek virulnak? A. J.-nek*) A személyes létezés fájdalmai és szépségei ugyanakkor beleolvadnak a mindenségbe. Az is fontos, hogy egy nemes emberi kapcsolat kölcsönössége is megjelenik ebben a műben. Manapság különösen dicséretes ez a hang, ez a meghittség és humánus, a két ember szilárd egymásra utaltságának tükröződése.

A fent már jelzett szépségeket erősítik olyan eszközök, mint pl. a finom áttűnések, az enjambement gyakori használata. Mindezek mögött ott van a minőségeszmény mindent meghatározó ereje, és mindenképpen említést érdemel az is, hogy Dobozi Eszter nem ragad le semmilyen „szekértábornál”, a szó legnemesebb értelmében őrzi szellemi függetlenségét. Ugyanígy jellemzi a költői fegyelmezettség azokban a pillanatokban is, amelyekben a teremtett világ részleteit tárja élénk. És jellemzi a fegyelmezettség is, ami igen gyakran a formavilág precizitásában nyilvánul meg. A *Képek és képzetek* című ciklus ebben az értelemben is kivételes: 21 nyolcsoros verse igazi kuriózumnak számít. A világ apró részleteit mutatja meg itt, a hétköznapi dolgok lényegülnek át a költő tollán. Egy jellegzetes mű ebből a ciklusból az *Amarillisz*: „*Milyen volna belépni a kehelybe, / mint a méhek, bogarak? Araszolni / a viaszos szíromlevélen egyre / beljebb, majd föl a bibéig karomnyi / szálon. A ringó porzókon pihegve / megtelepedni. / Nem törődve holmi / árnyalakokkal. A fényes fehérrel / betelni, s csak lenni végtelenében.*”

Az öröklét varázsát is megidézi, miközben az ég (a szakrális) és a föld (a profán) közti létet ábrázolja. Akkor is, amikor tankáiban láthatjuk vonzódását a keleti szellemiség felé, és közben arra gondolunk, számára EGY a világ, egységes és összetett. A kicsiben ott a végtelen, a pillanatban az időtlenség. A titkok itt-ott látomásban tárulnak föl, a kínok után jön a megkönnyebbülés. Egyik legmegkapóbb verse *A legkorábbi jel*, a kicsi gyermek eljövételéről, miközben szellemesen és finom eszközökkel játszik a Bíbor névvel (Bíbor ég, bíborba-bársonyba...). A megszenvedett sors ajándékát mutatja föl az olvasónak, hirdetővén a lét folytonosságát és a reményt. A *Betlehem* pedig mintegy „ikervers”, amelyben a betlehemi és a mai születés misztériuma olvad egybe. „...*Nem csillagról, nem az égből / szóródik az arany pászma, / kisdédünk, akár a lámpa, / ontja: ezért lett testté. S Ő / világot.*”

Ilyen mozzanatokban gazdag Dobozi Eszter új kötete.

(*Orpheusz Kiadó, 2018*)